

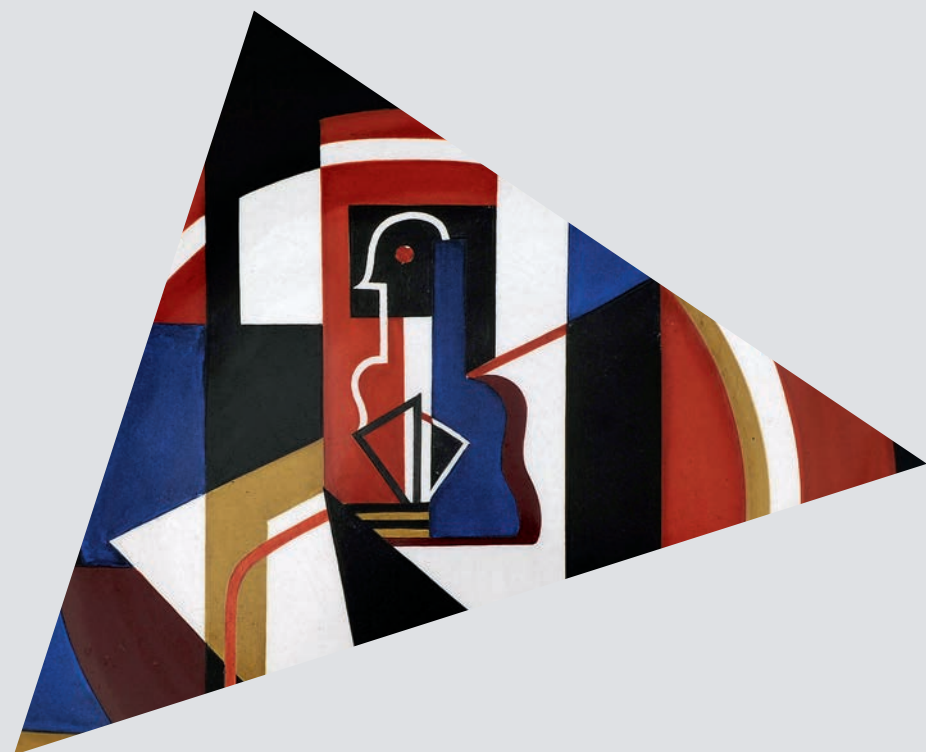
The masterpieces of decorative art made at "Baltars" matched the quality of the highest achievements of Art Deco and have become the pride of Latvian national culture. Latvijas Banka honours their cultural and historical significance by issuing a collector coin with a reproduction of the design for the plate "Dance" (author of the composition was Romans Suta; 1927).

"BALTARS"

PORCELĀNS / PORCELAIN

B
A
L
T
A
R
S
B
R
I
G
A
S

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

Informācija par monētu iegādi pa tālruni 67022434.
Latvijas Bankas kases atrodas K. Valdemāra ielā 1B, Rīgā,
un Teātra ielā 3, Liepājā.

Call by phone +371 67022434
for information on purchasing the coins.

The Cashier's Offices of Latvijas Banka are situated
at K. Valdemāra iela 1B, Rīga,
and Teātra iela 3, Liepāja.

info@bank.lv www.bank.lv

Dizainam izmantoti "Baltars" darbībā tapšu darbu
(Latvijas Nacionālā mākslas muzeja/Dekoratīvās mākslas un
dizaina muzeja kolekcija) fragmenti.

Fragments of works of art created at "Baltars" workshop
(Latvian National Museum of Art/Museum of Decorative Arts and Design collection)
have been used in the design of the leaflet.

Viena no Latvijas kultūras kanona krāšņākajām vērtībām mākslā ir porcelāna un fajansa trauku apgleznošanas darbnīcas "Baltars" vērienīgais sniegums 20. gs. 20. gados. "Baltars" izveidi virzīja izcilā latviešu gleznotāja, grafiķa, kompozīcijas virtuozs Romana Sutas (1896–1944) ideja radīt modernisma laikmetam un formu valodai atbilstošu nacionālu kultūrvidi. Iecere galvenokārt saistījās ar interjera dizainu un lietišķo mākslu, kur dekoratīvā keramika darbotos kā savdabīgs tolaik aktuālā funkcionalisma un konstruktīvisma estētikas un ideoloģijas akcents.

Nodoma īstenošanai tika nodibināta un 1925. gada 1. februārī reģistrēta Māksliniecišķās rūpniecības un mākslas popularizēšanas sabiedrība "Baltars" (no latīņu *ars Baltica* – Baltijas māksla), ražotni iekārtojot Rīgā, Lāčplēša ielas 23. namā. Vietu keramikas darbnīcai, salonam porcelāna izstādīšanai un pārdošanai un vēlāk arī porcelāna apgleznošanas studijai savā īpašumā atvēlēja žurnāliste Austra Ozoliņa-Krauze (1890–1941), kas "Baltars" projektu atbalstīja arī finansiāli. Savukārt darbnīcas radošo kodolu veidoja Romans Suta kopā ar dzīvesbiedri gleznotāju Aleksandru Beļcovu (1892–1981), latviešu grafikas virtuozs Sigismunds Vidbergs (1890–1970) un epizodiski arī gleznotāji Erasts Šveics (1895–1992) un Lūcija Kuršinska (1894–1976).

"Baltars" darbnīcā tapa augstākās raudzes mākslas priekšmeti – dekoratīvi apgleznoti porcelāna šķīvji, reizēm arī vāzes. To izcilība atklājās nevis trauku uzsvērti vienkāršajās formās, bet gan krāšņos apgleznojumos. Tās lielāko tiesu bija vienas vai daudzfigūru sietiskas kompozīcijas, dažkārt kluso dabu kubistiskas interpretācijas, turpinot latviešu jaunākajā glezniecībā un grafikā jau ienākusās Rietumeiropā aktuālās modernisma izteiksmes. Vienlaikus to tēlainībā caur formu izteiksmi skaidri jaušams oriģināls, lepni uzsvērts latviskums. "Baltars" porcelāna gleznojumi tika dāsnī piesātināti ar kubisma refleksijām, konstruktīvismam raksturīgu vizuālo uzbūvi un kopsakarībām *Art Deco* ritmikā. Darbu pacilāto dekoratīvismu un monumentalitāti būtiski stiprināja gan košais un kontrastainais krāsu ziedējums, gan uzsvērtais kompozīciju traktējums plaknē, kā arī atsevišķo elementu ornamentālais kārtojums.

Apgleznojumu sižeti raksturīgi 20. gs. 20. gadu romantismam. To tēmās visvairāk parādās deju vai masku karnevālu atainojumi ar cilvēcisku prieku, brīžiem arī poētisku nostalgiju, pat noslēpumainību. Daudzos gleznojumos latviskā identitāte atklājas svētku norisēs, kāzu polkās, tautastērpos, bet dažreiz atainoti vēsturiski vai sociāli sižeti.

Mākslinieki ar akvareli un guašu uz papīra gatavoja apgleznojumu metus. Atbildību par galaproduktu apdedzināta apgleznojuma veidā uz porcelāna traukiem uzņēmās tehnologs Dmitrijs Abrosimovs, kam jau bija vērienīga pieredze M. Kuzņecova porcelāna fabrikās. Tiešus autordarbus, pats savām rokām ar spalvu zīmējot uz porcelāna traukiem, radīja tikai Sigismunds Vidbergs.

Darbnīcas "Baltars" augstais māksliniecišķais līmenis tika ievērots, un jau 1925. gadā Starptautiskajā dekoratīvo mākslu izstādē Parīzē "Baltars" tika apbalvots ar trim medaļām: zelta medaļu ieguva Sigismunda Vidberga šķīvju kompozīcijas un Dmitrija Abrosimova tehniskais izpildījums, bet bronzas medaļu – Romana Sutas šķīvju kompozīcijas. Darbus no "Baltars" kolekcijas iegādājās pat Sevras Nacionālais keramikas muzejs. Diemžēl pašizmaksas problēmu noteiktā produkcijas augstā cena un bezkompromisu principialitāte estētikas jomā ienākumus neveicināja, un 1928. gada 1. jūlijā "Baltars" darbību beidza.

"Baltars" ražotnē tapušie dekoratīvās mākslas šedevri atbilst Eiropas un pasaules *Art Deco* augstāko sasniegumu līmenim un kļuvuši par Latvijas nacionālās kultūras lepnumu. To kultūrvēsturisko nozīmi Latvijas Banka godina ar "Baltars" veltītu kolekcijas monētu ar šķīvja "Deja" (kompozīcijas autors Romans Suta; 1927) attēla reprodukciju.

Nominālvērtība – 5 eiro, metāls – 925° sudrabs, svars – 18,00 g, diametrs – 38,61 mm, ar lēzenu ieliekumu, kvalitāte – *proof*, ar krāsainu uzdruku reversā, monētas josta – gluda.

Monētas dizainu izstrādājusi Frančeska Kirke. Monēta kalta *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva).

Face value: 5 euro; metal: silver of .925 fineness; weight: 18.00 g; diameter: 38.61 mm; shaped with slight incurvature; quality: *proof*; colour-printed reverse; edge: plain.

The coin has been designed by Frančeska Kirke and struck by *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lithuania).

One of the greatest art treasures in the Latvian Cultural Canon is the impressive achievements of "Baltars", the workshop where fine china was artistically painted in the 1920s. "Baltars" resulted from the idea of the Latvian painter, graphic artist and composition virtuoso Romans Suta (1896–1944) to create a cultural milieu corresponding to the era of modernism and its language of form. His intent mostly focused on interior design and applied arts where decorative ceramics was supposed to work as a peculiar accent of functionalist and constructivist aesthetics and ideology.

To bring this idea to fruition, the society "Baltars" (from Latin *ars Baltica* – Baltic art) was established and registered on 1 February 1925, with the production unit installed at 23 Lāčplēša Street in Riga. Journalist Austra Ozoliņa-Krauze (1890–1941), who also lent financial support to "Baltars", generously allowed it to have a ceramic shop, a salon for exhibiting and selling the porcelain and, later, a painting studio in her property. The creative core of the workshop was Romans Suta together with his wife painter Aleksandra Beļcova (1892–1981), the virtuoso of Latvian graphic art Sigismunds Vidbergs (1890–1970) and, occasionally, painters Erasts Šveics (1895–1992) and Lūcija Kuršinska (1894–1976).

At "Baltars" workshop, such top quality art objects as decorated porcelain plates and sometimes vases were made. Their outstanding quality was not revealed in the emphatically simple forms of the china but in its lavish decorations. Usually these were compositions involving one or more figures to convey a message; sometimes still life was interpreted in a Cubist manner, thus continuing the modernist expression topical in Western Europe and gaining popularity in Latvian painting and graphic art. At the same time, the imaginative forms, impressive as they may be, do not hide the pride of Latvianness. Painted porcelain objects of "Baltars" were generously imbued with Cubist reflections, visual composition so typical for Constructivism, and interconnections in tune with Art Deco. Their expressive decorative and monumental qualities were crucially reinforced by the strikingly bright and highly contrasted use of colours, the emphatic interpretation of compositions on a flat surface, and the ornamental organisation of individual elements.

The plots of the paintings were those of the 1920s Romanticism. Dance parties or masked carnivals, representing human joy, poetic nostalgia and even mystery, were among the most popular themes. In many of the paintings the Latvian identity is revealed in the depiction of festive traditions, wedding polkas, national costumes and, on occasion, a historical or social subject matter.

The artists would sketch decorative patterns first with watercolour and gouache on paper. The technologist Dmitry Abrosimov took the responsibility for the end product – the painting on the porcelain after firing in the kiln. Abrosimov had amassed rich experience working at M. Kuznetsov porcelain factories. Direct authorial work, decorations hand painted with a pen on the china, was created only by Sigismunds Vidbergs.

The high artistic level of "Baltars" was recognised, and, as early as 1925, it fetched three medals at International Decorative Arts Exhibition in Paris. They were gold medals for Sigismunds Vidbergs' composition of plates and Dmitry Abrosimov's technical solutions, and a bronze for Romans Suta's plate compositions. Works from the "Baltars" collections were purchased even by the National Museum of Ceramics at Sèvres. Unfortunately, the high prices dictated by production costs and unwillingness to compromise as far as aesthetics was concerned did not increase sales incomes, and on 1 July 1928 "Baltars" ceased functioning.